

”Sveriges Radios oberoende är grundlagsskyddat i krig och i fred... Sveriges Radio har samma grundlagsfästa oberoende som andra medieaktörer. Grundlagen står över både skrivningar i sändningstillstånd och medelsvillkor.”

Formuleringarna på SR:s officiella blogg ger en felaktig bild till lyssnarna och inger en försåtlig trygghet hos medarbetarna.

Sant är att yttrandefrihetsgrundlagen (YGL) och tryckfrihetsförordningen (TF) står över såväl vanlig lag, förordningar, föreskrifter, sändningstillstånd som anslagsvillkor. Sant är också att myndigheter inte får förhandsgranska det som trycks eller sänds och att det i YGL anges att programföretag självständigt ska avgöra och bestämma över innehållet.

Så långt är regleringen av tryckta skrifter och etermedierna lika. Det gäller även bestämmelserna om bland annat meddelarfrihet, rättegångsordning och vilka brott en utgivare kan straffas för.

Men statsmakterna släpper inte på kontrollen över etermedierna i fredstid och tänker inte släppa greppet över SR, SVT och UR vid höjd beredskap. Det är förenligt med grundlag eftersom YGL medger att det får finnas en Granskningsnämnd och att det i lag får införas föreskrifter ”om tillstånd och villkor för att sända”.

I de gällande sändningstillstånden anges att SR och SVT vid högsta beredskap ska ”utgöra en självständig organisation med totalförsvarsuppgifter och lyda direkt under regeringen”. Även under skärpt beredskap där Sverige inte är krigförande eller i fredstida krissituationer kan regeringen besluta att införa denna lydning.

Att SR och SVT ska fortsätta som självständiga organisationer och bedriva en oberoende journalistik är inte självklart. I tillstånden finns formuleringar som ”så långt som möjligt” respektive ”vara vägledande”. Likt Orsa kompani, försvarsminister Hultqvist kompani lovar ingenting bestämt

Programföretagen försökte få regeringen att ta bort ”lydnadsbestämmelsen”. SR skrev till kulturdepartementet att det kan ”leda till att regeringen genom organisatoriska eller andra ändringar kan påverka Sveriges Radios verksamhet på ett sådant sätt att det inskränker oberoendet”. SR betonade vikten av ”att det i ett modernt sändningstillstånd, som värnar yttrandefriheten, inte finns skrivningar som kan göra begreppet ”statsradio” relevant.”

Regeringen och i synnerhet försvarsdepartementet slog dövörat till. Kontrollen ska upprätthållas och övas. Försvarsberedningen har uttryckt det som att

”behovet är stort av att upprätta konkreta planer för dessa totalförsvarsuppgifter. Dessutom måste omställningen i lydnadsförhållandena övas för att säkerställa en viktig basförmåga”.

Av sekretesskäl är det inte möjligt att få veta vilken dressyr försvarsminister Peter Hultqvist genomfört på centrala medarbetare inom public service-företagen eller vilken planläggning som finns.

Men ett vet vi.

Sakförhållandena och de historiska erfarenheter är entydiga. Den kvalificerade och oberoende journalistik SR och SVT står för idag kommer att snöpas när regeringen anser att statsnyttan kräver det.

Som ett led i sin egen beredskap bör SR och SVT gentemot sig självt, sina journalister och publiken göra upp med illusionen om SR som ett ”ett oberoende medieföretag med samma uppdrag i krig som i fred”.